SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2079

av Rebecka Le Moine och Gurgin Bakircioglu (båda MP)

Förbud mot troféjakt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda grytjakt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda jaktinslag och belöningssystem inom jakt vilka uppmuntrar dödandet av djur endast för nöjes skull och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda utsättning av vilt i naturen enbart för att döda dem och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sammanhängande för denna motion är frågeställningen om Sverige ska tillåta att en minoritet av befolkningen ska få döda djur enbart för nöje och spänning, på bekostnad av biologisk mångfald och en majoritets önskan att uppleva djuren levande i det vilda. Mängden av vilda djur minskar runt om i världen och de tvingas leva på allt mindre ytor. Bestånden av vilda ryggradsdjur har minskat med 68 procent sedan 1970 enligt WWF:s Living Planet Report 2020. Jordens alla vilda däggdjur, från elefanter, till näbbmöss står idag för endast fyra procent av biomassan på land för alla däggdjur. Resterande 96 procent utgörs av oss människor (36 procent) och vår tamboskap (60 procent). Längre tillbaka i tiden stod de vilda däggdjuren för nästan all biomassa.

Nedgången och förlusten av vilda djur har nått farligt kritiska nivåer. Nu måste vi vända kurvan uppåt för biologisk mångfald och ett rikt djurliv. Jakt är sedan urminnes tider en del av människans roll i naturen och ett sätt att skaffa mat till bordet, men historiskt så jagade man inte för nöje utan för överlevnad. Nöjesjakten är därför kontroversiell när det kommer till den etiska aspekten och inte minst gällande de mål om biologisk mångfald som vi måste eftersträva.

En debatt som delar befolkningen, men där hänsyn måste tas till att endast 3 % av Sveriges befolkning jagar och huvuddelen av jägarna enbart deltar i älgjakten. Frågan man bör ställa sig är, när samhället accepterar jakt som en del av vårt kulturarv för matbehov, ska det då vara likhetstecken med att acceptera jakt för nöjes skull? Det alltmer minskade livsutrymmet och den alarmerande livssituationen för de vilda djuren är besvärlig, därför bör man åtminstone titta på den etiska aspekten av ett antal avarter av jakt.

Med den pandemi som världen upplevde 2020–2021 har naturupplevelser i skog och mark blivit alltmer viktiga. Vad merparten av svenska befolkningen har högst på sin lista av naturögonblick är just ett möte med de vilda djuren i deras naturliga habitat.

I Strategin för svensk viltförvaltning (2015), beskrivs i stora drag hur de vilda djuren ska anpassas till människans behov. Genom att respektlöst benämna levande varelser, som en resurs för människan att jaga, definierar vi mer vårt sätt att se på oss själva än de vilda djuren. I strategin för viltförvaltning öppnar man upp för jakt, viltturism och annat ”brukande av vilt”, med utgångspunkten att det ska främjas.

Att tillåta jakt enbart för nöjes skull är inte försvarbart. Sverige borde vara ett föregångsland och ställa upp bakom länder som Costa Rica och Colombia som har förbjudit nöjesjakt. Sveriges möjligheter till att öka ekoturismens intäkter skulle förbättras avsevärt om vi kunde erbjuda goda chanser att uppleva viltet i naturen. Att tillåta jaktmetoder och belöningssystem som uppmuntrar nöjesjakt rimmar illa med att Sverige skulle ligga i framkanten vad gäller miljöfrågor.

Grytjakt

Grytjakt bedrivs som en egen jaktform. På jakt efter räv i gryt är det hundens uppgift att jaga ut räven ur grytet till väntande passkytt. Hunden släpps vid en av grytgångarna, och passkyttar posteras ut. När räven lämnar grytet dödas den, vanligen används hagelgevär.

Vid jakt på grävling är hundens uppgift att markera med hjälp av skall var grävlingen befinner sig så att jägaren kan göra ett så kallat nerslag, alltså gräva sig ner till gryt-

gången och där döda grävlingen. Vid jakt på grävling är det därför extra viktigt med en så kallad grytpejl, och ordentlig utrustning för att kunna gräva sig ner till djuret. Vid jakten används enhandsvapen, revolvrar och pistoler, då de är enkla att hantera i grytet på grund av sin korta längd.

Kritiken mot grytjakt är bland annat att ifrågasätta rimligheten i att under uppstressande former döda ett djur som inte heller har något värde som livsmedel eller päls. Ingen forskning har heller kunnat styrka att jakt på grävling skulle gynna den biologiska mångfalden eller ekosystemets funktion i övrigt. Grävling och räv jagas idag intensivt i Sverige med runt 70 000 dödade rävar och 30 000 grävlingar, i så kallad predatorkontroll, där framför allt räven ses av jägarna som en konkurrent om viltet. Ingen hänsyn tas till grävlingen och rävens roll i det biologiska systemet. Forskning visar tex att områden med mycket räv har mycket mindre fästingar och därmed borrelia på grund av mindre sork som vistas ovan mark.

Det är en liten skara som intresserar sig för jakt på grävling. Jakt på grävling uppskattas särskilt av de jägare som har jakthundar som lämpar sig för grävlingsjakt. Intresset för grävlingen som jaktobjekt hänger troligen också ihop med att den blir lovlig tidigt på jaktåret. Konkurrensen om tidpunkt för jakt på andra arter är mindre under årets början, än senare på säsongen. Värdet på grävling och rävskinn är obefintligt. Idag jagas de flesta grävlingar för jaktens egen skull, eller vid skyddsjakt. Grävlingen kan göra skada på havre genom att gå runt på fälten och bryta ner stråna för att komma åt och äta sädeskornen. Ibland orsakar grävlingen också skador eller olägenheter genom att den gräver gryt eller söker föda under hus och på tomter.

Jägarna framhåller vikten av grytjakt för att kunna jaga vid eftersök på trafikskadade eller skadeskjutna grytlevande djur, eller en intensiv, lokalt begränsad jakt till exempel för skydd av fjällrävsområden eller vid ett rabiesutbrott. Detta är långsökta argument och en jakt som skulle kunna bedrivas ovan jord. Grytjakten är att betrakta som ren nöjesjakt som utsätter bytesdjuret för stress och hunden för risker att bli skadad genom att fastna eller bli attackerad av bytesdjuret.

Ett förbud mot grytjakt är ett lämpligt steg då grundregeln i jaktlagen är att vilt inte får utsättas för onödigt lidande (JL 27 §) och att jaktformen är rent nöjesrelaterad. Djurskyddet riskeras då hunden stressas och utsätts för fara. Därför bör riksdagen ställa sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda grytjakt och tillkännager detta för regeringen.

Jakt som tävlingsform

Att tillåta jakt som okontrollerad tävlingsform har inget med ansvarsfull viltvård att göra utan riskerar i stället den biologiska mångfalden och balansen i naturen.

Det är få medborgare i Sverige som känner till Rovdjurskampanjen. En tävling i predatorjakt där slutmålet är att skjuta så många små rovdjur som möjligt. Det handlar inte om ett födofång eller kontrollerad så kallad ”viltvård”, utan enbart att skjuta så många djur som möjligt. 120 poäng för en räv, mård 90 poäng, grävling 80 poäng, kråkfåglar ger 15 poäng. Årets ”viltvårdare” är den som samlat mest poäng (vinnaren brukar få ihop över 10 000 poäng). Enligt Jägareförbundets egen statistik dödas årligen cirka 400 000 djur av arterna rödräv, grävling, mård, mink, iller, kråka, skata, måsfågel och nötskrika. Många gånger kastas djuren i skogen, vilket bidrar till blyförgiftning av andra djur.

En moraliskt tveksam tävling som inte har med så kallad ”viltvård” att göra. Tävlingen har funnits i cirka 20 år och har varit väldigt omdiskuterad av djurskyddsorganisationer men även bland jägare. Opinionen lyckades sätta stopp för denna oetiska form av tävling 2018, men tyvärr återuppstod tävlingen åter 2019 och genomfördes även 2020.

”Viltvårdsinsatsen” är att, med oreglerad jakt, skjuta bort så många småpredatorer som möjligt. Anledningen är inte att de är en fara eller gör nämnbar åverkan för människan, skogsbruket eller lantbruket. Ett bakomliggande motiv är att en del jägare ser räven som jaktkonkurrent. Sveaskog bidrar till jagandet genom att sälja jaktlicenser på sin mark utan egentlig kontroll av mängden dödade djur. Till småpredator räknas även nötskrika som har nötter som sin huvudföda, men kan ibland välja fågelägg och ungar under säsong. Detsamma gäller den rödlistade gråtruten.

Ordet viltvård har med denna tävlingsform fått en helt missriktad betydelse. Jägare menar att tack vare deras insatser blir det fler rådjur, harar och skogsfåglar i naturen. Det blir alltså mer jaktbara arter som kan jagas av jägare. I naturen finns det ett samspel mellan predatorer och bytesdjur, som gör att en balans upprätthålls och utvecklats, vilket fungerar bäst utan att människan lägger sig i.

En annan tävlingsform är en form av troféjakt där man får medalj för störst fällda djur.

Enligt Svenska Jägareförbundets och CIC:s statuter bedöms nationella troféer som älg, kronhjort och dovhjort, rådjur, vildsvin, mufflon samt skallar av räv, grävling och björn. Att få medalj för att man skjuter det största och livskraftigaste djuret utarmar det

genetiska urvalet på sikt samt att mer handjur skjuts, vilket leder till problematik för fortplantningen. Det finns till exempel brist på älgtjurar, vilket innebär att älgkvigorna befruktas senare och älgkalvarna riskerar att inte överleva vintern. Att jaga djur för att få en så fin medalj som möjligt är allt annat än ansvarsfull viltförvaltning.

Därför bör riksdagen ställa sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda jaktinslag och belöningssystem inom jakt vilka uppmuntrar dödandet av djur endast för nöjes skull, och tillkännager detta för regeringen.

Utsättning av vilt för jakt

De arter som främst sätts ut är fasan, rapphöna och gräsand. I Sverige finns det cirka 400 000 vilda gräsänder i början av varje häckningssäsong, och det sätts ut 200 000 till 300 000. De uppfödda änderna klarar sig sämre då deras matsmältningsapparat inte är inställd på vild föda, de är troligen sämre på att hitta mat, de är inte lika vana att röra sig i landskapet och de är mer naiva gentemot rovdjur och människor.

Uppfödning av gräsänder för jakt är omfattande och enligt Johan Elmberg, professor i djurekologi vid högskolan i Kristianstad och landets kanske främste expert på uppfödning av änder, är konflikten mellan de som ser det stora antalet änder som ett problem och uppfödarna stor.

Priset för en gräsand färdig för jakt är cirka 45 kronor vilket för tex de sörmländska uppfödarna innebär intäkter på cirka 2,5 miljoner kronor per år. Det förs ingen statistik på hur många andägg som importeras och för utsättning av gräsänder i naturen behövs inga tillstånd. Det är därför svårt att få en exakt bild av hur många änder det är och var de sätts ut.

Det finns en oro att det föreligger risk för långsiktiga genetiska förändringar och att den biologiska mångfalden hotas i vatten där många änder sätts ut. Uppskattningsvis skjuts en fjärdedel av de uppfödda änderna i jakt, resten går en tuff vinter tillmötes. De uppfödda änderna flyttar inte på samma sätt som vilda när vinter och kyla kommer. De är även sämre anpassade än vilda änder på att undvika rovdjur och på att hitta mat i naturen. Det är väldigt få som lever vidare till nästa vinter, de är helt enkelt inte anpassade till ett liv i det fria. De är också mer benägna att söka sig till platser där det utfodras fåglar och det kan skapa problem i stadsmiljöer och parker.

Fåglarna är uppfödda i syfte att bli skjutna, de sätts alltså till världen enbart i det syftet. Men först ska de matas så att de blir stora. Matningen måste göras precist. Man får inte mata änderna för lite, för då försvinner de från sjön. Matar man dem för mycket

blir de för tunga och flyger för lågt för att kunna skjutas bekvämt av jägaren. Det optimala är att änderna flyger på cirka 30 meters höjd, varför man matar upp en and i rätt vikt för den flyghöjden. Andjakten tillhör en av de få jakter där skadeskjutning är det optimala. Träffar man en and med en fullträff så får man hela fågelkroppen full av hagel och det är inte bra. Bäst är att skjuta lite snett, att skada fågeln lite lätt, så att den faller ner till marken och ligger där och sen får jägaren göra slut på lidandet när hunden har hämtat fågeln.

Det är viktigt att förbjuda uppfödning och utsättning av djur med jakt som syfte då det påverkar balansen i naturen och den genetiska utvecklingen av arten. Det strider också mot djurskyddslagen då det åsamkar djuren onödigt lidande vid skadeskjutande och svält då de inte är anpassade för ett liv i det vilda. Riksdagen bör därför ställa sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda utsättning av vilt i naturen enbart för att döda dem och tillkännager detta för regeringen.

Rebecka Le Moine (MP) *Gurgin Bakircioglu (MP)*